

Υπόθεση C-109/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

27 Φεβρουαρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Högsta domstolen (Σουηδία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

4 Φεβρουαρίου 2020

Αναιρεσείουσα

Δημοκρατία της Πολωνίας

Αναιρεσίβλητη

PL Holdings S.à.r.l.

[παραλειπόμενα]

ΔΙΑΔΙΚΟΙ

Αναιρεσείουσα

Δημοκρατία της Πολωνίας

Ministerstwo Finansów (Υπουργείο Οικονομικών)

[παραλειπόμενα] Βαρσοβία

Πολωνία

[παραλειπόμενα] Στοκχόλμη

[σελ. 2 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα]

Αναιρεσίβλητη

PL Holdings S.à.r.l.

[παραλειπόμενα] Γκέτεμποργκ

[παραλειπόμενα]

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Μεταξύ άλλων, ακυρότητα των διαιτητικών αποφάσεων της 28ης Ιουνίου 2017 και της 28ης Σεπτεμβρίου 2017 [παραλειπόμενα]

[σελ. 3 του πρωτοτύπου]

Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο, Σουηδία) αποφασίζει τα ακόλουθα

ΔΙΑΤΑΞΗ

Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφασίζει να ζητήσει από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έκδοση προδικαστικής απόφασεως σύμφωνα με το συνημμένο στα πρακτικά **παράρτημα Α**.

[παραλειπόμενα]

Εκδόθηκε στις 04-02-2020

[παραλειπόμενα]

[σελ. 4 του πρωτοτύπου]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α [παραλειπόμενα]

ΠΡΑΚΤΙΚΑ [παραλειπόμενα]

ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Το ιστορικό της διαφοράς

Η επίμαχη επενδυτική σύμβαση

1. Στις 19 Μαΐου 1987 συνήφθη επενδυτική σύμβαση (στο εξής: επενδυτική σύμβαση) μεταξύ της Πολωνίας, αφενός, και του Λουξεμβούργου και του Βελγίου, αφετέρου. Η σύμβαση αυτή τέθηκε σε ισχύ στις 2 Αυγούστου 1991.

2. Το άρθρο 9 [της σύμβασης] προέβλεπε τους ακόλουθους κανόνες όσον αφορά την επίλυση των διαφορών.

«1. a) Διαφορές μεταξύ ενός εκ των συμβαλλομένων μερών και επενδυτή του άλλου συμβαλλόμενου μέρους πρέπει να γνωστοποιούνται εγγράφως από τον επενδυτή στο οικείο συμβαλλόμενο μέρος, συνοδευόμενες από λεπτομερή αιτιολογική έκθεση.

b) Κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, ο όρος «διαφορές» αναφέρεται σε διαφορές σχετικές με απαλλοτριώσεις, εθνικοποιήσεις ή οποιαδήποτε άλλα μέτρα ίδιας φύσεως που επηρεάζουν τις επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένης της ένταξης της επένδυσης σε καθεστώς δημόσιας ιδιοκτησίας με την υπαγωγή της στον έλεγχο του δημοσίου, καθώς και κάθε άλλο εθνικό μέτρο στερητικό ή περιοριστικό εμπράγματων δικαιωμάτων το οποίο μπορεί να έχει συνέπειες παρεμφερείς προς αυτές της απαλλοτρίωσης.

c) Οι εν λόγω διαφορές επιλύονται, ει δυνατόν, με φιλικό διακανονισμό μεταξύ των οικείων μερών.

2. Αν η διαφορά δεν επιλυθεί εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία της έγγραφης γνωστοποίησης κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1, τότε υπάγεται σε διαιτησία ενώπιον κάποιου από τα όργανα που αναφέρονται κατωτέρω, μεταξύ των οποίων [σελ. 5 του πρωτοτύπου] μπορεί να επιλέξει ο επενδυτής:

a) του Ινστιτούτου Διαιτησίας του Εμπορικού Επιμελητηρίου Στοκχόλμης·

[παραλειπόμενα]

5. Το διαιτητικό όργανο εκδίδει απόφαση λαμβάνοντας υπόψη:

- το εθνικό δίκαιο του συμβαλλόμενου μέρους που είναι διάδικος στη διαφορά, στην επικράτεια του οποίου πραγματοποιείται η επένδυση, περιλαμβανομένων των αρχών που διέπουν την επίλυση νομικών διαφορών·
- τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης·
- τους όρους οποιασδήποτε ειδικής συμφωνίας που αφορά την επενδύτρια επιχείρηση·
- τους γενικά αποδεκτούς κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου.

6. Οι διαιτητικές αποφάσεις είναι οριστικές και δεσμευτικές για τα διαφωνούντα μέρη. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει μέτρα εκτέλεσης των διαιτητικών αποφάσεων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.»

3. Εκ των ανωτέρω συνάγεται επομένως ότι διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση πρέπει να επιλύονται από διαιτητικό δικαστήριο κατ' εφαρμογή, μεταξύ

άλλων, της νομοθεσίας του κράτους που είναι διάδικος στη διαφορά και εντός του οποίου πραγματοποιήθηκε η επένδυση. Οι αποφάσεις του διαιτητικού δικαστηρίου είναι οριστικές.

Ιστορικό της διαφοράς

4. Η PL Holdings S.à.r.l. (στο εξής: PL Holdings) είναι λουξεμβουργιανή εταιρία περιορισμένης ευθύνης και υπόκειται στο λουξεμβουργιανό δίκαιο.
5. Μεταξύ του 2010 και του 2013, η PL Holdings απέκτησε μετοχές σε δύο πολωνικές τράπεζες που συγχωνεύθηκαν το 2013. Η PL Holdings κατείχε τελικά ποσοστό άνω του 99% του μετοχικού κεφαλαίου της νέας τράπεζας [**σελ. 6 του πρωτοτύπου**]
6. Τον Ιούλιο του 2013, η Komisja Nadzoru Finansowego (επιτροπή χρηματοπιστωτικής εποπτείας), που είναι η αρμόδια βάσει του πολωνικού δικαίου αρχή για την εποπτεία τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων στην Πολωνία, αποφάσισε να ανακαλέσει τα δικαιώματα ψήφου που κατείχε η PL Holdings στην εν λόγω τράπεζα και επέβαλε την αναγκαστική πώλησή τους.

Διαιτητική διαδικασία μεταξύ της PL Holdings και της Πολωνίας

7. Η PL Holdings κίνησε κατά της Πολωνίας διαδικασία υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία στη Στοκχόλμη, σύμφωνα με τους κανόνες διαιτησίας του Ινστιτούτου Διαιτησίας του Εμπορικού Επιμελητηρίου Στοκχόλμης (στο εξής: ΕΕΣ). Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι εφαρμοστέοι εν προκειμένω είναι οι κανόνες του 2010 (στο εξής: κανόνες ΕΕΣ του 2010).
8. Στις 28 Νοεμβρίου 2014 η PL Holdings απεύθυνε στο Ινστιτούτο Διαιτησίας έγγραφο όχλησης, υποστηρίζοντας ότι η Πολωνία παρέβη την επενδυτική σύμβαση στο μέτρο που η Komisja Nadzoru Finansowego (επιτροπή χρηματοπιστωτικής εποπτείας) αποφάσισε να ακυρώσει τα δικαιώματα ψήφου που κατείχε η PL Holdings στην εν λόγω τράπεζα και να επιβάλει αναγκαστικά την πώλησή τους. Η PL Holdings ζήτησε την καταβολή αποζημίωσης από την Πολωνία επικαλούμενη, ως βάση δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου, το άρθρο 9 της επενδυτικής σύμβασης. Η Πολωνία απάντησε στο εν λόγω έγγραφο όχλησης στις 30 Νοεμβρίου 2014.
9. Στις 7 Αυγούστου 2015 η PL Holdings άσκησε αγωγή. Με το υπόμνημα αντίκρουσης που υποβλήθηκε στις 13 Νοεμβρίου 2015, η Πολωνία προέβαλε ότι η PL Holdings δεν μπορούσε να θεωρηθεί επενδυτής σύμφωνα με την επενδυτική σύμβαση και, συνεπώς, το διαιτητικό δικαστήριο δεν είχε δικαιοδοσία να επιληφθεί της υπόθεσης.
10. Με υπόμνημα της 27ης Μαΐου 2016, η Πολωνία αμφισβήτησε το κύρος της συμφωνίας περί διαιτησίας με την αιτιολογία ότι η επενδυτική σύμβαση δεν

συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Η PL Holdings ζήτησε να απορριφθεί η ένσταση της Πολωνίας ως εκπρόθεσμη.

11. Με την παρεμπίπτουσα διαιτητική απόφαση της 28ης Ιουνίου 2017, το διαιτητικό δικαστήριο αποφάνθηκε επί της ενστάσεως της Πολωνίας. Το διαιτητικό δικαστήριο κήρυξε εαυτό αρμόδιο. Με την ίδια απόφαση διαπίστωσε επίσης ότι η Πολωνία είχε παραβεί την επενδυτική σύμβαση [σελ. 7 του πρωτοτύπου], καθόσον επέβαλε αναγκαστικά την πώληση της συμμετοχής της PL Holdings στην πολωνική τράπεζα. Ως εκ τούτου, η PL Holdings δικαιούταν αποζημίωση.
12. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2017, το διαιτητικό δικαστήριο εξέδωσε οριστική διαιτητική απόφαση επί της εν λόγω διαδικασίας. Με την εν λόγω διαιτητική απόφαση η Πολωνία υποχρεώθηκε να καταβάλει στην PL Holdings αποζημίωση ύψους 653 639 384 πολωνικών ζλότι (PLN) (περίπου 150 εκατομμυρίων ευρώ), νομιμοτόκως, καθώς και τα έξοδα διαιτησίας για λογαριασμό της εταιρίας.

Η υπόθεση ενώπιον του *hovrätten* (εφετείου)

Εισαγωγή

13. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2017, η Πολωνία άσκησε αγωγές κατά της PL Holdings με αίτημα την ακύρωση τόσο της παρεμπίπτουσας όσο και της οριστικής διαιτητικής απόφασης. Το *hovrätten* (εφετείο) αποφάσισε τη συνεκδίκαση των αγωγών.
14. Στο μέτρο που ασκεί επιρροή εν προκειμένω, η Πολωνία ζήτησε από το *hovrätten* (εφετείο) να κηρύξει άκυρες την παρεμπίπτουσα και την οριστική διαιτητική απόφαση και, επικουρικά, να ακυρώσει τη διαιτητική απόφαση.
15. Η PL Holding αντέκρουσε το αίτημα της Πολωνίας.

*Οι ισχυρισμοί της Πολωνίας ενώπιον του *hovrätten* (εφετείου)*

16. Οι διαιτητικές αποφάσεις αφορούν διαφορά μεταξύ επενδυτή και κράτους μέλους προκύπτουσα από επενδυτική σύμβαση που συνήφθη μεταξύ δύο κρατών μελών. Τα άρθρα 267 και 344 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) αποκλείουν τη διάταξη του άρθρου 9 της σύμβασης, δυνάμει της οποίας, λουξεμβουργιανός επενδυτής μπορεί, σε περίπτωση διαφοράς που αφορά επενδύσεις στην Πολωνία, να κινήσει διαδικασία κατά της Πολωνίας ενώπιον διαιτητικού δικαστηρίου του οποίου τη δικαιοδοσία το εν λόγω κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να αποδεχθεί.
17. Το άρθρο 9 της επενδυτικής σύμβασης αντίκειται σε θεμελιώδεις κανόνες της έννομης τάξης της Ένωσης. Η εν λόγω διάταξη υπονομεύει την αυτονομία, την αποτελεσματικότητα και την ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Ως εκ τούτου, το άρθρο 9 είναι άκυρο. [σελ. 8 του πρωτοτύπου]

18. Ως επακόλουθο της ακυρότητας αυτής, τυχόν διαφορές μεταξύ επενδυτή και κράτους μέλους που προκύπτουν από επενδυτική σύμβαση συναφθείσα μεταξύ δύο κρατών μελών δεν είναι δυνατόν να εκδικάζονται από διαιτητικό δικαστήριο. Διαιτητικές αποφάσεις που στηρίζονται και εκδίδονται βάσει τέτοιας ρύθμισης αντίκεινται προδήλως στην έννομη τάξη. Συνεπώς, οι διαιτητικές αποφάσεις είναι άκυρες βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, του Iagen (1999:116) om skiljeförfarande (νόμου περί διαιτητικής διαδικασίας, στο εξής: SFL).
19. Εξάλλου, το άρθρο 9 της επενδυτικής σύμβασης δεν μπορεί να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του διαιτητικού δικαστηρίου. Συνεπώς, δεν υπάρχει έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μεταξύ της PL Holdings και της Πολωνίας. Η ακυρότητα επέρχεται ως άμεση συνέπεια του δικαίου της Ένωσης και πρέπει να εξετάζεται αυτεπάγγελα από το δικαστήριο.
20. Επιπροσθέτως, η Πολωνία προέβαλε ένσταση έλλειψης δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου, λόγω της ακυρότητας του άρθρου 9 της σύμβασης, εντός της προθεσμίας που θέτει το άρθρο 34, παράγραφος 2, του SFL.
21. Αν η εφαρμογή του άρθρου 34, παράγραφος 2, του SFL είχε ως συνέπεια την απόρριψη ως απαράδεκτης της εν λόγω ένστασης της Πολωνίας, αυτή η διάταξη έπρεπε να μείνει ανεφάρμοστη, καθόσον, σε αντίθετη περίπτωση, θα αποτελούσε εμπόδιο στην πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.
22. Η Πολωνία δεν παραιτήθηκε από το δικαίωμά της να αμφισβητήσει το ως άνω ζήτημα. Επιπλέον, η συμπεριφορά της Πολωνίας μετά την κίνηση της διαιτητικής διαδικασίας από την PL Holding δεν μπορεί να στηρίζει την ύπαρξη νέας συμφωνίας περί διαιτησίας ή να θεμελιώσει σε οποιαδήποτε άλλη βάση τη διαδικασία διαιτησίας μεταξύ των μερών.
23. Η αρχή της αναλογικότητας την οποία επικαλέστηκε η PL Holding δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω.

Οι ισχυρισμοί της PL Holding

24. Τα ζητήματα που έκρινε το διαιτητικό δικαστήριο είναι το αν η Πολωνία παρέβη την επενδυτική σύμβαση και το αν η PL Holding δικαιούται αποζημίωσης λόγω της παράβασης αυτής και, σε καταφατική περίπτωση, τι ύψους. Πρόκειται για ζητήματα που υπόκεινται στον έλεγχο των διαδίκων και δύναται να διακανονιστούν από αυτούς. Συνεπώς, ένα διαιτητικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των ζητημάτων αυτών [σελ. 9 του πρωτοτύπου]
25. Ακόμη, το διαιτητικό δικαστήριο δεν εξέτασε κανένα ζήτημα που να μην μπορεί να διακανονιστεί από τους διαδίκους. Τα πραγματικά περιστατικά που παραθέτει η Πολωνία δεν συνεπάγονται ότι οι διαιτητικές αποφάσεις ή ο τρόπος έκδοσής τους αντίκειται στην έννομη τάξη. Συνεπώς, οι διαιτητικές αποφάσεις δεν πρέπει να κηρυχθούν άκυρες βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, του SFL.

26. Το άρθρο 9 της επενδυτικής σύμβασης είναι έγκυρη πρόταση υπαγωγής σε διαιτησία, την οποία αποδέχθηκε η PL Holdings με την κίνηση της διαιτητικής διαδικασίας.
27. Εν πάση περιπτώσει, η Πολωνία αμφισβήτησε εκπρόθεσμα το κύρος της συμφωνίας περί διαιτησίας. Η ένσταση θα εξεταστεί στο πλαίσιο του άρθρου 34, παράγραφος 2, του SFL και των κανόνων ΕΕΣ του 2010. Το ζήτημα αν η συμφωνία περί διαιτησίας αντίκειται στις Συνθήκες δεν ελέγχεται αυτεπάγγελα από το δικαστήριο.
28. Ακόμη και αν η κατά το άρθρο 9 της επενδυτικής σύμβασης πρόταση της Πολωνίας περί υπαγωγής σε διαιτησία είναι άκυρη, εντούτοις, υπάρχει δεσμευτική συμφωνία περί διαιτησίας λόγω του ότι η συμπεριφορά των διαδίκων συνάδει προς τις αρχές της εμπορικής διαιτησίας. Η κίνηση της διαιτητικής διαδικασίας από την PL Holdings συνιστά πρόταση προς την Πολωνία για επίλυση της διαφοράς των διαδίκων υπό τους ίδιους όρους που προβλέπει το άρθρο 9 της επενδυτικής σύμβασης. Λόγω της σύμπραξής της, ή της αδράνειάς της, η Πολωνία αποδέχθηκε την πρόταση της PL Holding.
29. Εξάλλου, ούτε οι διαιτητικές αποφάσεις, ήτοι το ουσιαστικό περιεχόμενό τους ή ο τρόπος έκδοσής τους, ούτε οι κανόνες περί παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 34, παράγραφος 2, του SFL εμποδίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα και την ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Εξάλλου, οι διαιτητικές αποφάσεις δεν υπονομεύουν την αυτονομία του δικαίου της Ένωσης.
30. Η ανάκληση ή η ακύρωση των διαιτητικών αποφάσεων θα έχει για την PL Holding αποτελέσματα δυσανάλογα προς ό,τι θα επιτυγχανόταν με τα εν λόγω μέτρα. Η διαδικασία αυτή, συνεπώς, θα προσέκρουε στην αρχή της αναλογικότητας του δικαίου της Ένωσης. [σελ. 10 του πρωτοτύπου]

Διαπιστώσεις του honvrätten (εφετείου)

31. Το honvrätten (εφετείο) απέρριψε την αγωγή της Πολωνίας και, συνοπτικά, στον βαθμό που αφορά την προκειμένη εξέταση, παρέθεσε το ακόλουθο σκεπτικό.
32. Το honvrätten (εφετείο) επισήμανε ότι οι αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο στην απόφαση Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158) έχουν εφαρμογή στη διαφορά μεταξύ της PL Holdings και της Πολωνίας. Τούτο διότι, πρώτον, το διαιτητικό δικαστήριο δεν μπορεί να θεωρηθεί «δικαστήριο» κράτους μέλους και, δεύτερον, η διαφορά αφορά ενδεχομένως την ερμηνεία ή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.
33. Το honvrätten (εφετείο) έκρινε ότι η απόφαση Achmea επάγεται την ακυρότητα του άρθρου 9 της επενδυτικής σύμβασης όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, η ακυρότητα σημαίνει, περαιτέρω, ότι είναι άκυρη η μόνιμη πρόταση της Πολωνίας προς τους επενδυτές ότι

διαφορές που προκύπτουν από την επενδυτική σύμβαση επιλύονται από διαιτητικό δικαστήριο.

34. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με το *honrätten* (εφετείο), η ακυρότητα δεν απαγορεύει τη σύναψη συμφωνίας περί διαιτησίας μεταξύ κράτους μέλους και επενδυτή όσον αφορά την ίδια διαφορά σε μεταγενέστερο στάδιο. Στην περίπτωση αυτή, η εν λόγω συμφωνία περί διαιτησίας στηρίζεται στην κοινή πρόθεση των μερών και συνάπτεται σύμφωνα με τις ίδιες αρχές που διέπουν τη διαδικασία εμπορικής διαιτησίας.
35. Το *honrätten* (εφετείο) έκρινε ότι στο πλαίσιο των διαιτητικών αποφάσεων εξετάστηκαν ζητήματα επί των οποίων δύναται να αποφανθεί ένα διαιτητικό δικαστήριο. Ακόμη, το περιεχόμενο των διαιτητικών αποφάσεων δεν αντίκειται στην έννομη τάξη. Συνεπώς, δεν υπήρχε λόγος ακύρωσης αυτών των αποφάσεων βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, του SFL.
36. Τέλος, το *honrätten* (εφετείο) έκρινε ότι η ένσταση ακυρότητας του άρθρου 9 της επενδυτικής σύμβασης υποβλήθηκε από την Πολωνία μετά το πέρας της προβλεπόμενης προθεσμίας. Ως εκ τούτου, η ένσταση της Πολωνίας όσον αφορά το κύρος της συμφωνίας περί διαιτησίας είναι εκπρόθεσμη βάσει του άρθρου 34, παράγραφος 2, του SFL. Συνεπώς, δεν συνέτρεχε λόγος ακύρωσης των διαιτητικών αποφάσεων βάσει του άρθρου 34 του SFL. [σελ. 11 του πρωτοτύπου]

Η υπόθεση ενώπιον του *Högsta domstolen* (Ανώτατου Δικαστηρίου)

37. Οι διάδικοι ενέμειναν στους οικείους ισχυρισμούς τους κατά τη διαδικασία ενώπιον του *Högsta domstolen* (Ανώτατου Δικαστηρίου) και ανέπτυξαν τους λόγους αναίρεσης με τον ίδιο τρόπο, κατ' ουσίαν, όπως και ενώπιον του εφετείου.

Το νομικό καθεστώς

Ο SFL

38. Κατά το άρθρο 1 του SFL, οι διάδικοι μπορούν, κατόπιν συμφωνίας, να υποβάλλουν στην κρίση ενός ή περισσότερων διαιτητών διαφορές τις οποίες δύναται να διακανονίσουν.
39. Η διαιτητική διαδικασία πρέπει να στηρίζεται στη συμφωνία περί διαιτησίας. Η συμφωνία στηρίζεται στο δικαίωμα των διαδίκων να καταλήξουν σε διακανονισμό σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς. Το άρθρο 1 [του SFL] ορίζει ότι δεν υπάγονται σε διαιτησία διαφορές στις οποίες το δημόσιο συμφέρον είναι ιδιαίτερα έντονο. Από ειδικές νομοθετικές διατάξεις μπορεί επίσης να προκύπτει ότι διαφορά αφορώσα συγκεκριμένο ζήτημα δεν δύναται να υπαχθεί σε διαιτησία. [...]

40. Βάσει της σουηδικής νομοθεσίας, η σύναψη συμφωνίας περί διαιτησίας δεν υπόκειται σε καμία τυπική προϋπόθεση. Το ζήτημα αν η σύναψη της συμφωνίας περί διαιτησίας είναι έγκυρη ή όχι πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα των γενικών κανόνων που διέπουν τους κανόνες περί συνάψεως συμβάσεων. Μια έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μπορεί, για παράδειγμα, να απορρέει από τη σύμπραξη των διαδίκων ή την αδράνεια ενός εξ αυτών. [παραλειπόμενα]
41. Κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, σημείο 1, του SFL, μια διαιτητική απόφαση δύναται να ακυρωθεί εν όλω ή εν μέρει κατόπιν ασκήσεως αγωγής από διάδικο, εφόσον δεν καλύπτεται από έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μεταξύ των μερών.
42. Όπως συνάγεται ωστόσο από το άρθρο 34, παράγραφος 2, του SFL, ο διάδικος δεν μπορεί να επικαλεστεί πραγματικό περιστατικό το οποίο δύναται να θεωρηθεί ότι παρέλειψε να προβάλει είτε επειδή μετέσχε στη [σελ. 12 του πρωτοτύπου] διαδικασία χωρίς να προτείνει ένσταση είτε λόγω οποιασδήποτε άλλης συμπεριφοράς. Πάντως, το γεγονός και μόνον ότι οι διάδικοι διόρισαν διαιτητή, δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι ο εν λόγω διάδικος αποδέχθηκε τη δικαιοδοσία των διαιτητών που επιλήφθηκαν της οικείας διαφοράς.
43. Από τις προπαρασκευαστικές εργασίες για τη θέσπιση του άρθρου 34 του SFL δύναται να συναχθεί εν γένει ότι διάδικος που μετέχει σε διαδικασία χωρίς να προτείνει εξαρχής ένσταση έλλειψης δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου, αποδέχεται τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου αυτού για την επίλυση της διαφοράς. Επιπλέον, η έλλειψη αμφισβήτησης του κύρους μιας συμφωνίας περί διαιτησίας θεωρείται ότι δύναται να έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα για τους διαδίκους σε διαιτησία, λόγω συμβάσεως. [παραλειπόμενα]
44. Σύμφωνα με το άρθρο 34, παράγραφος 1, σημείο 1, του SFL, μια διαιτητική απόφαση είναι άκυρη αν αφορά ζήτημα επί του οποίου, βάσει του σουηδικού δικαίου, δεν μπορούν να αποφασίσουν διαιτητές. Βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 1, σημείο 2, μια διαιτητική απόφαση είναι επίσης άκυρη αν ο τρόπος ή οι τρόποι έκδοσής της αντίκεινται προδήλως στη σουηδική έννομη τάξη. Το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αυτεπάγγελτα τους λόγους ακυρότητας.

Οι κανόνες ΕΕΣ του 2010

45. Κατά το άρθρο 4 των κανόνων ΕΕΣ του 2010, η διαιτητική διαδικασία πρέπει να αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία το ΕΕΣ λαμβάνει την αίτηση διαιτησίας. Κατά το άρθρο 5 των κανόνων ΕΕΣ του 2010, ο καθού η αίτηση πρέπει να υποβάλει απάντηση στην αίτηση διαιτησίας εντός της προθεσμίας που ορίζει η γραμματεία του ΕΕΣ. Η απάντηση πρέπει να περιέχει, μεταξύ άλλων, τυχόν ενστάσεις του καθού όσον αφορά την ύπαρξη, το κύρος ή τη δυνατότητα εφαρμογής της συμφωνίας περί διαιτησίας. Πάντως, η παράλειψη προβολής τέτοιων ενστάσεων δεν στερεί το δικαίωμα του καθού για υποβολή αυτών των ενστάσεων σε μεταγενέστερο στάδιο και μάλιστα οποτεδήποτε μέχρι την υποβολή του υπομνήματος αντίκρουσης.

46. Στη συνέχεια, οι διάδικοι υποβάλλουν, εντός της προθεσμίας που θέτει το διαιτητικό δικαστήριο, γραπτές διευκρινίσεις σχετικά με την αξίωση ή την άμυνα αντίστοιχα. Τυχόν ενστάσεις όσον αφορά την ύπαρξη, το κύρος ή τη δυνατότητα εφαρμογής της συμφωνίας περί διαιτησίας, αν δεν έχουν ήδη προταθεί, υποβάλλονται με το υπόμνημα αντίκρουσης (βλ. άρθρο 24 των κανόνων ΕΕΣ του 2010) [σελ. 13 του πρωτοτύπου]

Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Achmea

47. Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Achmea εκδόθηκε επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) στο πλαίσιο δίκης μεταξύ της Σλοβακίας και μιας ολλανδικής εταιρίας με την επωνυμία Achmea. Η διαφορά προέκυψε από επενδυτική σύμβαση που συνήφθη μεταξύ της Σλοβακίας και των Κάτω Χωρών.
48. Το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα προκειμένου να διευκρινιστεί αν ρύθμιση σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ της Σλοβακίας και των Κάτω Χωρών ήταν συμβατή με τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ. Η ρήτρα, η οποία σε μεγάλο βαθμό ταυτίζεται με την επίμαχη ρήτρα στη δίκη ενώπιον του Högsta domstolen (Ανώτατου Δικαστηρίου), όριζε ότι διαφορές μεταξύ κράτους μέλους και επενδυτή που προκύπτουν από τη σύμβαση θα επιλύονται από διαιτητικό δικαστήριο.
49. Το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 60 της αποφάσεως, ότι τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποκλείουν διάταξη διεθνούς συμφωνίας συναφθείσας μεταξύ κρατών μελών, βάσει της οποίας επενδυτής ενός από αυτά τα κράτη μέλη δύναται, σε περίπτωση διαφοράς που αφορά επενδύσεις στο άλλο κράτος μέλος, να κινήσει διαδικασία κατά του κράτους μέλους αυτού ενώπιον διαιτητικού δικαστηρίου του οποίου τη δικαιοδοσία έχει αναλάβει την υποχρέωση να αποδεχθεί αυτό το κράτος μέλος.
50. Από τη συλλογιστική της απόφασης μπορεί να συναχθεί ότι η αιτιολογία που δέχθηκε το Δικαστήριο στηρίζεται σε διάφορες θεμελιώδεις αρχές του δικαίου της Ένωσης, μεταξύ των οποίων, η αυτονομία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του δικαίου της Ένωσης, η σημασία της συνοχής και της ενότητας κατά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προσφυγής στη δικαιοσύνη, η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι εναπόκειται τόσο στα εθνικά δικαστήρια όσο και στο Δικαστήριο να εγγυώνται την τήρηση των αρχών αυτών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
51. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι η διαδικασία διαιτησίας που προβλέπει το άρθρο 8 της επενδυτικής σύμβασης μεταξύ Σλοβακίας και Κάτω Χωρών διαφέρει [σελ. 14 του πρωτοτύπου] από διαδικασία εμπορικής διαιτησίας που θεμελιώνεται στην κοινή πρόθεση των μερών (βλ. Achmea, σκέψη 55).

52. Από τη συλλογιστική αυτή προκύπτει επίσης ότι οι σχετικές με την αποτελεσματικότητα της διαιτητικής διαδικασίας απαιτήσεις δικαιολογούν τον περιορισμένο χαρακτήρα του ασκούμενου από τα δικαστήρια των κρατών μελών ελέγχου των διαιτητικών αποφάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι οι θεμελιώδεις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης μπορούν να εξετασθούν στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής ενώπιον του Δικαστηρίου (βλ. Achmea, σκέψη 54).

Η ανάγκη έκδοσης προδικαστικής απόφασης

53. Το ερώτημα που προκύπτει είναι κατά πόσον οι αρχές που ανέπτυξε το Δικαστήριο στην απόφαση Achmea ασκούν επιρροή στην επίλυση της διαφοράς ενώπιον του Högsta domstolen (Ανώτατου Δικαστηρίου).
54. Έχει γίνει δεκτό ότι η ρύθμιση περί επίλυσης των διαφορών που περιλαμβάνεται στην επίμαχη επενδυτική σύμβαση της κύριας δίκης ενώπιον του Högsta domstolen (Ανώτατου Δικαστηρίου) είναι άκυρη. Μπορεί, συνεπώς, να συναχθεί ότι η μόνιμη πρόταση για υπαγωγή σε διαιτησία, την οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει απευθύνει το κράτος προς έναν επενδυτή δυνάμει της ρύθμισης περί επίλυσης των διαφορών, είναι επίσης άκυρη, δεδομένου ότι η πρόταση συνδέεται στενά με την επενδυτική σύμβαση.
55. Στην ενώπιον του Högsta domstolen (Ανώτατου Δικαστηρίου) διαδικασία υποστηρίχθηκε επίσης ότι η κατάσταση εν προκειμένω διαφέρει, καθόσον η πρόταση υποβλήθηκε με την έναρξη της διαδικασίας. Το κράτος μπορούσε δηλαδή να δεχθεί, εξ ιδίας βουλήσεως, ρητά ή σιωπηρά, τη δικαιοδοσία σύμφωνα με τις αρχές που ανέπτυξε το Δικαστήριο, οι οποίες εφαρμόζονται στην εμπορική διαιτησία.
56. Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) εκτιμά ότι δεν είναι σαφής ή δεν έχει διευκρινιστεί ο τρόπος ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τα ερωτήματα που ανέκυψαν εν προκειμένω. Συνεπώς, συντρέχουν λόγοι υποβολής αίτησης για την έκδοση προδικαστικής απόφασης από το Δικαστήριο προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος εσφαλμένης ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης. [σελ. 15 του πρωτοτύπου]

Αίτηση προδικαστικής απόφασης

57. Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα προς έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Έχουν τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ, όπως έχουν ερμηνευθεί με την απόφαση Achmea, την έννοια ότι συμφωνία περί διαιτησίας είναι άκυρη εάν έχει συναφθεί μεταξύ κράτους μέλους και επενδυτή –οσάκις επενδυτική σύμβαση περιλαμβάνει ρήτρα περί διαιτησίας η οποία είναι άκυρη λόγω του ότι η συμφωνία μεταξύ δύο κρατών μελών– λόγω του ότι το κράτος μέλος, μετά την κίνηση διαιτητικής διαδικασίας από τον επενδυτή, δεν προβάλλει, εξ ιδίας βουλήσεως, ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας;